

PRAKSISOVERSIGT · STATSFORFATNINGSRET

Praksisoversigt over suverænitetsafgivelse efter grundlovens § 20

Bestemthedskravet, den kvalificerede procedure og domstolenes ultimative kontrol med den overladte suverænitet

Version 2 · Opdateret 7. sep. 2026 · 28 afgørelser · 2012-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Grundlovens § 20 er den forfatningsretlige nøgle til dansk deltagelse i overstatsligt samarbejde: bestemmelsen tillader, at beføjelser, som ellers tilkommer rigets myndigheder, ved lov og "i nærmere bestemt omfang" overlades til mellemfolkelige myndigheder – men kun mod fem sjettedeles flertal i Folketinget eller en efterfølgende folkeafstemning. Praksis er koncentreret om få, men meget tungtvejende afgørelser: Højesterets Maastricht-domme (UfR 1996.1300 H om søgsmålskompetence og UfR 1998.800 H om den materielle prøvelse), Lissabon-sagen i Østre Landsret og Højesteret (2012-2013), samt senest afvisningen af humanitære organisationers F-35-søgsmål i 2026. Hovedmønstret er dobbelt: domstolene udviser betydelig tilbageholdenhed over for regeringens og Folketingets forfatningsretlige vurdering af traktatændringer, men fastholder samtidig at have det sidste ord om, hvorvidt en EU-retsakt ligger uden for rammerne af den overladte suverænitet.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Den kvalificerede procedure i grundlovens § 20, stk. 2, skal anvendes, når det overlades til en international organisation at udøve lovgivende, administrativ eller dømmende myndighed med direkte virkning her i landet, eller at udøve andre beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder – herunder beføjelsen til at indgå traktater med andre stater (UfR 1998.800 H).
- 02** Bestemthedskravet i § 20, stk. 1, forbyder en generel eller ubegrænset bemyndigelse, men stiller ikke krav om, at den mellemfolkelige myndigheds interne organisering eller arbejdsmåde nærmere angives.
- 03** Ændringer i en mellemfolkelig myndigheds organisation, sammensætning og afstemningsregler kræver som udgangspunkt ikke ny § 20-procedure – de er alene ændringer i måden, hvorpå allerede overladte beføjelser udøves.
- 04** Overgang fra krav om enstemmighed til kvalificeret flertal i Rådet medfører ikke yderligere overladelse af beføjelser: beføjelsen anses allerede for overladt, når området var omfattet af enstemmighedskravet.
- 05** Ny § 20-procedure udløses dog, hvis traktatændringer medfører så fundamentale forandringer i den mellemfolkelige myndigheds organisation mv., at myndigheden reelt skifter identitet – dette sidestilles med overladelse af beføjelser til en anden mellemfolkelig myndighed.

- 06 Bestemmelser uden direkte virkning, kodifikation af allerede gældende ret og ændringer omfattet af de danske forbehold udløser ikke § 20-proceduren.
- 07 Traktatfæstelsen af EU-rettens forrang (erklæring nr. 17 til Lissabontraktaten) ændrer ikke den hidtidige retstilstand, hvorefter grundloven går forud for EU's regler i den danske retsorden.
- 08 Danske domstole har den endelige kompetence til at prøve, om en EU-retsakt overskrider grænserne for den overladte suverænitet, og må anse retsaken for uanvendelig i Danmark, hvis det med den fornødne sikkerhed kan fastslås, at den ligger uden for suverænitetsafgivelsen ifølge tiltrædelsesloven.
- 09 Denne ultra vires-prøvelse er forbeholdt den ekstraordinære situation og kan ikke foretages abstrakt – den forudsætter en konkret retsakt, der aktuelt berører borgerne.
- 10 Abstrakt domstolsprøvelse af en tiltrædelseslovs grundlovsmæssighed forudsætter, at tvisten angår lovgivningskompetence inden for almene og væsentlige livsområder og dermed er af indgribende betydning for den danske befolkning i almindelighed (Maastricht-kriterierne, UfR 1996.1300 H).
- 11 Foreninger, der ikke selv er konkret og individuelt berørte og ikke ved lov er tillagt klageret, partsstatus eller søgsmålskompetence, har kun retlig interesse, hvis særlige omstændigheder – typisk en tillagt særstatus – taler herfor.
- 12 Det danske retsforbehold (protokol nr. 22) indebærer, at danske domstole på de omfattede områder ikke kan forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen i videre omfang end under den tidligere EU-traktat.
- 13 EU-Domstolen anerkender ikke national ultra vires-kontrol: forrangsprincippet gælder efter Domstolens praksis uanset nationale forfatningsdomstoles modstående afgørelser.
- 14 EU-Domstolen fastholder samtidig, at direktiver ikke har horisontal direkte virkning – en modstridende national bestemmelse kan ikke tilsidesættes i en tvist mellem private alene med henvisning til direktivet.

§ 1 Ordlyden af § 20 og den kvalificerede vedtagelsesprocedure

Grundloven § 20, stk. 1 har følgende ordlyd:

Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Bestemmelsen opstiller dermed fire kumulative betingelser: overladelsen skal ske **ved lov**, den skal ske i **nærmere bestemt omfang** (bestemthedskravet), modtageren skal være en **mellemfolkelig myndighed oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater**, og formålet skal være **fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde**.

§ 20, stk. 2 fastsætter den kvalificerede procedure:

Til vedtagelse af lovforslag herom kræves et flertal på fem sjettedele af folketingets medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke, men dog det til vedtagelse af almindelige lovforslag nødvendige flertal, og opretholder regeringen forslaget, forelægges det folketingsvælgerne til godkendelse eller forkastelse efter de for folkeafstemninger i § 42 fastsatte regler.

Den subsidiære folkeafstemning følger altså afstemningsreglerne i [grundlovens § 42](#), herunder kravet i § 42, stk. 5, om at et flertal af de deltagende vælgere – dog mindst 30 procent af samtlige stemmeberettigede – skal stemme mod forslaget, for at det bortfalder. Bemærk, at § 20-lovforslag ikke er omfattet af undtagelseskataloget i § 42, stk. 6, men følger den særskilte forelæggelsesmekanisme i § 20, stk. 2, som regeringen aktiverer ved at opretholde forslaget.

Den praktiske udmøntning i forhold til EU findes i [tiltrædelseslovens § 2](#), der er den konkrete § 20-hjemmel:

Beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, kan i det omfang, det er fastsat i de i § 4 nævnte traktater m.v., udøves af De europæiske Fællesskabers institutioner.

Hertil kommer [tiltrædelseslovens § 3](#), hvorefter traktatbestemmelserne sættes i kraft i Danmark "i det omfang, de efter fællesskabsretten er umiddelbart anvendelige i Danmark". Denne kobling mellem § 20-bemyndigelsen og traktatgrundlagets henvisning er afgørende: rækkevidden af den overladte suverænitet defineres af de traktater, der er opregnet i tiltrædelsesloven – ikke af en åben fuldmagt.

LOV

[Grundloven § 20, stk. 1, 2](#)[Grundloven § 42, stk. 5, 6](#)[Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber \(Tiltrædelsesloven\) § 2](#)[Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber \(Tiltrædelsesloven\) § 3](#)

Forfatningskommissionens forarbejder fra 1953: hensigten bag suverænitetsafgivelsesadgangen

§ 2

§ 20 blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953 og er aldrig siden ændret. Forarbejderne – Forfatningskommissionens bemærkninger til grundlovsforslaget af 4. februar 1953 – er derfor den primære og eneste autoritative kilde til bestemmelsens hensigt. De er usædvanligt udførlige og forklarer både baggrunden, bestemthedskravet og den kvalificerede procedure.

Om baggrunden anfører kommissionen:

Der har i de senere år været en udvikling i retning af større mellemfolkelig samarbejde også på områder, hvor internationale organisationer tillægges beføjelser, der hidtil har været betragtet som en del af den enkelte stats suverænitet.

De konkrete eksempler, kommissionen havde for øje, var forslaget om international kontrol med atomenergi inden for FN's rammer, "oprettelsen af den overstatlige myndighed for kul og stål (den såkaldte Schumanplan)" og muligheden for en tilsvarende myndighed i det nordiske samarbejde. Kommissionen konstaterede, at "[s]ådanne overenskomster vil Danmark efter den gældende grundlov ikke kunne tiltræde", og fandt det ønskeligt, at grundloven åbnede adgang hertil.

Begrundelsen for den kvalificerede procedure er eksplicit demokratisk:

På den anden side må det kræves, at der i befolkningen findes overvejende tilslutning til afgivelse af beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder.

Om rækkevidden af "rigets myndigheder" og om bestemtidskravet hedder det:

Ved rigets myndigheder forstås såvel den lovgivende som den udøvende og dommende myndighed. Det vil næppe være muligt at foretage en snævrere afgrænsning, da det ikke med sikkerhed kan forudsiges, hvilke former det mellemfolkelige samarbejde vil antage i fremtiden. Det fastslås imidlertid i paragraffen, at suverænitetetsafgivelse kun kan ske i nærmere bestemt omfang og kun til organisationer, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde. De skærpede krav til vedtagelse af lovforslag af denne art frembyder en vidtgående garanti.

Endelig fastslår forarbejderne en asymmetri, som ofte overses: **tilbagetagning kræver kun simpelt flertal.**

Det bemærkes, at der i kommissionen har været enighed om, at såfremt en suverænitetetsbeføjelse, som rigsdagens tidligere har overdraget til en mellemfolkelig myndighed, ønskes taget tilbage, vil et lovforslag herom kunne vedtages efter den almindelige regel ved simpelt flertal.

Forarbejderne er tilgængelige i [Folketingstidende 1952-53, tillæg A](#).

Det er værd at bemærke, at forarbejderne til [grundlovens § 19](#) er udarbejdet i samme sammenhæng og på grundlag af et responsum fra professor Max Sørensen. Her forklares det bevidste valg af den åbne formulering "af større betydning":

Sætningen »forpligtelser, ... som i øvrigt er af større betydning« er holdt i almindelighed. Det ville næppe være ønskeligt, om der fastsattes nærmere definerede grænser herfor, da det altid vil bero på regeringens og rigsdagens skøn, hvorvidt en forpligtelse er af større betydning.

LOV

[Grundloven § 19, stk. 1](#)[Grundloven § 20](#)

Afgrænsningen mellem § 19 og § 20 – hvornår udløses den kvalificerede procedure

De to bestemmelser regulerer to forskellige situationer. [Grundlovens § 19, stk. 1](#) kræver alene Folketingets **samtykke** til traktater, "til hvis opfyldelse folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning" – samtykket kan gives ved simpelt flertal og endda stiltiende ved vedtagelse af den gennemførende lovgivning. § 20 kræver derimod en **lov** vedtaget efter den kvalificerede procedure.

Udenrigsministeriets [Traktatvejledningen](#) beskriver samspillet præcist:

En særlig gruppe traktater omhandles i grundlovens § 20, som vedrører overladelse ved lov i nærmere bestemt omfang af beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, til mellemfolkelige myndigheder [...]. Det samtykke fra Folketinget, som kræves efter § 19 til indgåelse af en traktat af den i § 20 nævnte karakter, vil kunne ligge forudsætningsvis i vedtagelsen af en lov i medfør af § 20, men kan dog – som i lov af 11. oktober 1972 om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber – også være udtrykkeligt nævnt i lovteksten.

Om den skønsmæssige tærskel i § 19 anfører vejledningen, at spørgsmålet "må afgøres ud fra en konkret vurdering under hensyn til såvel forpligtelsens art som den inden- og udenrigspolitiske situation", og at det

relevante fagudvalg bør orienteres tidligt, hvis der er tvivl. Samme retningslinjer gentages i Justitsministeriets [Vejledning om lov kvalitet](#), hvor det understreges, at det bør fremgå udtrykkeligt af lovforslagets bemærkninger, når vedtagelsen samtidig indebærer § 19-samtykke.

Det afgørende kriterium for, hvornår grænsen til § 20 overskrides, blev fastlagt af Højesteret i **Maastricht-dommen, UfR 1998.800 H**, og gengivet ordret af Østre Landsret i Lissabon-sagen, [BS-222/2011-OLR](#):

Anvendelse af den kvalificerede procedure efter grundlovens § 20 er nødvendig i det omfang, det overlades til en international organisation at udøve lovgivende, administrativ eller dømmende myndighed med direkte virkning her i landet eller at udøve andre beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, herunder beføjelse til at indgå traktater med andre stater.

Testkriteriet er altså **direkte virkning i Danmark** – eller overladelse af selve traktatkompetencen efter § 19, stk. 1. En traktat, der alene forpligter Danmark folkeretligt og skal gennemføres ved dansk lov, kræver ikke § 20-procedure, uanset hvor politisk vidtgående den er.

Denne sondring afspejles i den administrative praksis. Justitsministeriet har i sin Lissabon-redegørelse af 4. december 2007 (gengivet i Folketingets materiale til [L 194 om forsvarsforbeholdet](#)) anført:

Det følger af ordlyden af § 20 og af forfatningsretlig litteratur og praksis, at det afgørende i første række er, om den pågældende traktat (ændringstraktat) indebærer en yderligere overladelse af beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, til den mellemfolkelige myndighed.

Samme sted afvises det, at kravet om enstemmighed kontra flertal i sig selv skulle være afgørende for, om § 20 skal anvendes.

LOV

[Grundloven § 19, stk. 1](#)[Grundloven § 20](#)

PRAKSIS

Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20

15.06.2012

Den historiske praksis: hvilke traktatændringer har udløst § 20-proceduren

Østre Landsret gennemgik i [BS-222/2011-OLR](#) den samlede praksis siden 1972. Oversigten viser, at § 20-proceduren er anvendt sparsomt og kun ved reel beføjelsesoverlادelse:

Traktat/ændring	År	§ 20 anvendt?
Tiltrædelse af EF (lov nr. 447)	1972	Ja (folkeafstemning)
2. budgetændringstraktat (Parlamentets budgetbeføjelser)	1976	Nej
Direkte valg til Europa-Parlamentet	1979	Nej
Grækenlands tiltrædelse	1980	Nej
EF-Pakken (Fællesakten)	1986	Nej
Spanien/Portugals tiltrædelse	1986	Nej

Maastricht-traktaten + Edinburgh-afgørelsen	1993	Ja (folkeafstemning)
Finland/Sverige/Østrigs tiltrædelse	1995	Nej
Amsterdam-traktaten	1998	Ja (5/6-flertal)
Nice-traktaten	2001	Nej

Landsretten bemærkede, at Justitsministeriet konsekvent har vurderet, at ændringer i sammensætning, procedurer og afstemningsregler ikke i sig selv kræver § 20-procedure. Ved Nice-traktaten vurderede ministeriet udtrykkeligt, at hverken en ordning uden fast dansk kommissær eller overgangen fra enstemmighed til kvalificeret flertal indebar ny overladelse. Ved forfatningstraktaten (2004) fandt ministeriet derimod, at § 20 skulle anvendes på ni punkter – men konkluderede senere, at Lissabon-traktatens ændringer i forhold til forfatningstraktaten medførte, at der ikke længere på nogen af de ni områder blev overladt nye beføjelser.

Et særligt spørgsmål opstod i forbindelse med forslaget om at omdanne retsforbeholdet til en tilvalgsordning. Af Folketingets materiale til [L 29](#) fremgår, at netop dette spørgsmål ikke er afgjort af Højesteret:

Forslaget om en dansk tilslutning til tilvalgsmodellen i bilaget til Lissabon Traktatens Protokol nr. 22, vedrører imidlertid et spørgsmål, som Højesteret ikke tog stilling til i UfR 1998.800 H, nemlig om det efter grundlovens § 20 er muligt at opgive beføjelser, som først overtages af EU, når der er truffet en ny beslutning af Folketinget eller regeringen, således at kompetencen efter § 20 til at overdrage beføjelser i en vis forstand delegeres til regering eller et almindeligt flertal i Folketinget.

Dette er formentlig det mest åbne retsspørgsmål på området: rækkevidden af § 20 som hjemmel for en løbende, betinget beføjelsesoverlادelse.

LOV

Grundloven § 20

PRAKSIS Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20 15.06.2012

Østre Landsrets Lissabon-dom: de 13 traktatændringer og fire prøvelseskategorier

Lissabon-sagen blev anlagt i 2008 af Niels Hausgaard og 33 andre borgere mod statsministeren og udenrigsministeren med påstand om, at lov nr. 321 af 30. april 2008 var vedtaget i strid med [grundlovens § 20](#). Landsretten havde først afvist sagen i 2009, men Højesteret ophævede afvisningen ved dom af 11. januar 2011 (U.2011.984 H). Ved realitetsbehandlingen i [BS-222/2011-OLR](#) afgrænsede parterne sagen til 13 konkrete traktatændringer, herunder sammenlægningen af EU og EF, kompetencekategorierne, EU's tiltrædelse af EMRK, Charterets bindende karakter, den almindelige lovgivningsprocedure, det nye kvalificerede flertal, delegation til Kommissionen, passerelle-bestemmelserne, forrangserklæringen (erklæring nr. 17), fleksibilitetsbestemmelsen i [TEUF artikel 352](#) samt en række enkeltpolitikområder.

Landsretten opstillede fire fortolkningsprincipper:

- En traktatændring kræver ny § 20-procedure, hvis den indebærer overlادelse af yderligere beføjelser til at udøve myndighed med **direkte virkning**.
- Indsættelse af en udtrykkelig hjemmel, der blot **præciserer** en allerede eksisterende kompetence, udgør ikke en udvidelse.

- Ændringer i organisation, sammensætning og afstemningsregler kræver som udgangspunkt ikke § 20-procedure, medmindre ændringerne er så vidtgående, at **myndighedens identitet ikke længere er den samme**.
- Ændringer omfattet af de **danske forbehold** kræver ikke § 20-procedure.

Særligt vigtigt er landsrettens præmis om enstemmighed kontra kvalificeret flertal:

Beføjelser til f.eks. at udstede regler med direkte virkning for private personer og virksomheder i en medlemsstat inden for et givent sagsområde [må] allerede anses for overladt til EU i de tilfælde, hvor der kræves enstemmighed i Rådet til vedtagelse, således at en efterfølgende traktatændring, der indebærer overgang fra et krav om enstemmighed til kvalificeret flertal, ikke medfører yderligere overladelse af beføjelser til Unionen.

Om forrangserklæringen (nr. 17) fastslog landsretten, at princippet allerede fulgte af EF-Domstolens dom i **Costa mod ENEL** (sag 6/64) fra 1964, og at erklæringen derfor:

[...] ikke [kan] anses for at ændre den hidtidige retstilstand, hvorefter grundloven går forud for EU's regler.

Om fleksibilitetsbestemmelsen bemærkede retten pragmatisk, at det "efter fleksibilitetsbestemmelsens karakter [er] uundgåelig, at den nøjagtige afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde kan give anledning til tvivl, men at dette stedse under Danmarks medlemskab af EF og EU har været tilfældet."

Sagsøgernes synspunkt om, at tiltrædelseslovens forudsætninger var bristet, fordi Lissabon-traktaten indførte "et andet demokrati", blev afvist:

Der [er] hverken i traktatgrundlaget [...] eller i tiltrædelsesloven med ændringer samt forarbejderne hertil, [kan] udledes retlige forudsætninger om, at Unionens traktatgrundlag ikke efterfølgende kan ændres i overensstemmelse med Lissabon-traktaten uden anvendelse af proceduren i grundlovens § 20.

Landsretten lagde her vægt på, at formålet med § 20 netop var at fjerne hindringer for dansk deltagelse i mellemfolkeligt samarbejde, og at både grundlovgiver i 1953 og Folketinget i 1972 var bekendt med EU-samarbejdets dynamiske karakter.

LOV

[Grundloven § 19](#)
[Grundloven § 20](#)
[Grundloven § 41](#)

PRAKSIS

Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20

15.06.2012

Højesterets Lissabon-dom: identitetskriteriet og afvisningen af abstrakt prøvelse

§ 6

Højesteret stadfæstede landsrettens dom ved [BS-199/2012-HJR](#) af 20. februar 2013. Dommen er den mest autoritative moderne udlægning af § 20's rækkevidde ved traktatændringer.

Højesteret fastslog først, at § 20 ikke stiller krav om nærmere angivelse af den mellemfolkelige myndigheds interne organisering eller arbejdsmåde, men opstillede samtidig identitetskriteriet som den ydre grænse:

En ny procedure efter grundlovens § 20 skal dog iværksættes ved traktatændringer, der medfører så fundamentale forandringer i den mellemfolkelige myndigheds organisation mv., at myndigheden reelt skifter identitet. Et sådant tilfælde må ligestilles med tilfælde, hvor beføjelser overlades til en anden mellemfolkelig myndighed.

Højesteret fandt ikke, at Lissabon-traktatens ændringer – sammenlægningen af EF og EU, udvidet brug af den almindelige lovgivningsprocedure, kvalificeret flertal i Rådet og styrkelsen af Europa-Parlamentet – var af så fundamental karakter. Retten analyserede desuden tiltrædelseslovens §§ 2 og 6 og konkluderede, at overladelser af beføjelser **ikke** var betinget af, at fællesskabets institutionelle indretning vedblev at være den oprindelige.

Om EU's mulige tiltrædelse af EMRK efter [TEU artikel 6, stk. 2](#) udtalte Højesteret, at selve adgangen til tiltrædelse ikke er en beføjelse omfattet af § 20:

Det er endvidere i TEUF artikel 218, stk. 8, bestemt, at afgørelse om tiltrædelse af konventionen træffes af Rådet, men at afgørelsen først træder i kraft efter medlemsstaternes godkendelse af aftalen om tiltrædelse i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser. Der skal derfor træffes særskilt dansk beslutning, før de allerede fastsatte regler i menneskerettighedskonventionen inden for EU-rettens anvendelsesområde i givet fald får direkte virkning i Danmark.

Endelig – og processuelt meget vigtigt – afviste Højesteret at foretage en **abstrakt** prøvelse af de påberåbte direkte beføjelsesudvidelser på enkeltområder som personoplysninger, energipolitik og udenrigspolitik. En eventuel domstolsprøvelse må afvente, at der udstedes konkrete retsakter, der berører borgerne, hvilket vil skabe et bedre grundlag for vurderingen. Højesteret fandt samlet ikke grundlag for at tilsidesætte den forfatningsretlige vurdering, som regeringen og Folketinget havde lagt til grund.

Mønstret er dermed klart: **retlig interesse i det abstrakte søgsmål** er anerkendt (jf. U.2011.984 H), men **prøvelsesintensiteten er lav** – og for konkrete beføjelsesudvidelser henvises borgeren til at afvente en retsakt, der aktuelt rammer ham.

LOV

[Grundloven § 19, stk. 1](#)
[Grundloven § 20](#)
[Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber \(Tiltrædelsesloven\) § 2](#)

PRAKSIS **Højesteret** · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven 20.02.2013

Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20 15.06.2012

Domstolenes ultimative kontrollkompetence (Kompetenz-Kompetenz)

§ 7

Det mest markante forfatningsretlige element i dansk § 20-praksis er Højesterets fastholdelse af, at danske domstole har det sidste ord om grænserne for den overladte suverænitet. Princippet blev formuleret i Maastricht-dommen **UfR 1998.800 H** og gentaget af Højesteret i [BS-199/2012-HJR](#):

Danske domstole må derfor anse en EF-retsakt for uanvendelig i Danmark, hvis der skulle opstå den ekstraordinære situation, at det med den fornødne sikkerhed kan fastslås, at en EF-retsakt, der er opretholdt af EF-domstolen, bygger på en anvendelse af Traktaten, der ligger uden for suverænitetsafgivelsen ifølge tiltrædelsesloven.

Fire elementer i formuleringen begrænser rækkevidden:

- Det skal være en **ekstraordinær situation**.
- Det skal kunne fastslås **med den fornødne sikkerhed**.

- Retsakten skal ligge uden for suverænitetssafgivelsen **ifølge tiltrædelsesloven** – målestokken er altså den danske bemyndigelseslov, ikke en fri grundlovsfortolkning.
- Konsekvensen er, at retsakter anses for **uansvendelig i Danmark** – ikke at den erklæres ugyldig i EU-retlig forstand.

Højesteret knyttede i Lissabon-dommen dette sammen med fleksibilitetsbestemmelsen: retten fandt, at [TEUF artikel 352](#) fortsat bygger på, at retsakter kun kan vedtages inden for traktatens øvrige rammer, og at **regeringen har pligt til at hindre anvendelse**, der ligger uden for den oprindelige suverænitetssafgivelse. Kontrolkompetencen er dermed ikke alene domstolens, men også en løbende forpligtelse for den udøvende magt.

Et beslægtet – og i praksis langt hyppigere anvendt – kontrolspor er tiltrædelseslovens § 3, hvorefter traktatbestemmelser kun sættes i kraft i Danmark, "i det omfang, de efter fællesskabsretten er umiddelbart anvendelige". EU-Domstolens egen praksis om direktivers manglende horisontale virkning trækker i samme retning: i [C-122/17](#) fastslog Store Afdeling, at en national ret i en tvist mellem private **ikke** har pligt til at tilsidesætte modstridende national lovgivning eller et aftalevilkår alene med henvisning til et direktiv, når direktivkonform fortolkning er umulig – den skadelidte henvises i stedet til et Francovich-erstatningssøgsmål mod staten. Samme linje er bekræftet i [C-316/22](#) og [C-645/23](#). Grænserne for, hvad en dansk domstol kan give virkning inden for tiltrædelseslovens § 20-bemyndigelse, er dermed delvis sammenfaldende med EU-rettens egne grænser for retsakters gennemslagskraft.

Omvendt viser praksis, at hvor EU-retten eller anden folkeret **har** direkte virkning inden for bemyndigelses rammer, giver danske domstole den fuldt gennemslag. I [11/2024](#) lagde Højesteret en formodning om afledt opholdsret efter [TEUF artikel 20](#) til grund som "ganske særlig grund" til at fravige fristerne i udlændingelovens § 50, og i [BS-19161/2025-HJR](#) gav Højesteret Luganokonventionens appelregler forrang for almindelige danske procesregler.

LOV

[Grundloven § 20](#)
[Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber \(Tiltrædelsesloven\) § 3](#)

PRAKSIS	Højesteret · Luganokonventionens appelregler har forrang: Højesterets afgørelse om kærefrist ved fuldbyrdelse af islandske domme	10.09.2025
	Højesteret · Højesterets kendelse om afledt opholdsret for forældre på tålt ophold med danske børn	04.09.2024
	Højesteret · Højesterets kendelse om prøvelse af udvisning for statsløs på tålt ophold med EU-retlig afledt opholdsret	04.09.2024
	Højesteret · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven	20.02.2013
	EU-Domstolen · Forenelighed af nationale tillægsafgifter med EU's punktafgiftsregler og grænserne for direktivers horisontale virkning	19.06.2025
	EU-Domstolen · Direkte virkning af direktiver og forbrugeres ret til tilbagebetaling af ulovlige punktafgifter på elektricitet	11.04.2024
	EU-Domstolen · Horisontal virkning af EU-direktiver og udelukkelsesklausuler i bilforsikring	07.08.2018

§ 8 Den EU-retlige modpol: forrangsprincippet og afvisningen af national ultra vires-kontrol

Den danske Kompetenz-Kompetenz-doktrin står i et uafklaret spændingsforhold til EU-Domstolens praksis, som konsekvent afviser, at nationale forfatningsdomstole kan begrænse EU-rettens forrang.

Mest direkte er kendelsen i [C-204/21](#), hvor Domstolens vicepræsident afviste Polens anmodning om at ophæve foreløbige forholdsregler under henvisning til en national forfatningsdomstols ultra vires-afgørelse. Kendelsen understreger, at nationale forfatningsdomstoles ultra vires-påstande ikke kan ændre EU-rettens forrang.

Samme linje følges i [C-357/19](#), hvor Store Afdeling fastslog, at almindelige domstole skal kunne undlade at anvende forfatningsdomstolens afgørelser, hvis de strider mod EU-retten – uden at risikere disciplinære sanktioner. I [C-73/23](#) blev det præciseret, at forrangsprincippet forpligter nationale retter til at tilsidesætte national ret med direkte virkning, selv hvor en forfatningsdomstol har opretholdt virkningerne af en uforenelig lov. Tilsvarende i [C-262/24](#) om instrukser fra højere nationale retter, og i [C-177/20](#) om endelige nationale afgørelser. I [C-280/25](#) (Lin II) fastholdt Store Afdeling tilsidesættelsespligten trods et nationalt forfatningsforbud.

Domstolen anerkender dog en vis procesautonomi. I [C-56/25](#) fandt Domstolen, at et nationalt krav om forudgående EU-retlig analyse som adgangsbetingelse til forfatningsdomstolen er foreneligt med [TEUF artikel 267](#) og forrangsprincippet:

Princip om EU-rettens forrang garanterer ikke en specifik rækkefølge af nationale prøvelser. Selv om forfatningsdomstolen træffer afgørelse først, forbliver den almindelige domstol bundet af Unionens ret.

Spændingen mellem de to retsordener er i praksis holdt latent. Østre Landsret afmonterede den delvis ved i Lissabon-sagen at fastslå, at erklæring nr. 17 ikke ændrer, at grundloven går forud for EU's regler i den danske retsorden – samtidig med at Højesteret anerkendte EU-Domstolens "retsskabende virksomhed inden for Traktatens rammer" som forenelig med [grundlovens § 20](#). Konflikten aktualiseres først, hvis en dansk domstol faktisk anvender ultra vires-forbeholdet, hvilket endnu ikke er sket.

Endelig bemærkes, at EU-Domstolens kompetence har sine egne ydre grænser: i [C-64/24](#) erklærede Domstolen sig åbenbart inkompetent til at fortolke EMRK artikel 6 uden tilknytning til EU-retten, og i [C-384/23](#) blev det fastslået, at nationale domstolsafgørelser ikke kan annulleres efter TEUF artikel 263.

LOV

Grundloven § 20

PRAKSIS

Højesteret · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven	20.02.2013
EU-Domstolen · Lin II: EU-Domstolen fastholder pligt til at tilsidesætte rumænsk lex mitior-praksis i sager om alvorlig EU-svig	16.07.2026
EU-Domstolen · EU-rettens forrang og nationale procedureregler: Forholdet mellem præjudicielle forelæggelser og national forfatningsprøvelse	12.02.2026
EU-Domstolen · Retten til momsfradrag, bevisbyrde ved svig og EU-rettens forrang over for nationale retsinstrukser	12.02.2025
EU-Domstolen · Momsfritagelse for hasardspil, afgiftsneutralitet og EU-rettens forrang i forhold til nationale forfatningsdomstoles afgørelser	12.09.2024
EU-Domstolen · EU-Domstolens manglende kompetence til at fortolke artikel 6 i EMRK i sager uden tilknytning til EU-retten	24.06.2024
EU-Domstolen · EU-Domstolens manglende kompetence til at efterprøve nationale domstolsafgørelser ved annulationssøgsmål	23.02.2024
EU-Domstolen · Genindførelse af brugsrettigheder over landbrugsjord trods endelige nationale afgørelser ved strid med EU-retten	10.03.2022

EU-Domstolen · EU-rettens forrang og dommeres uafhængighed: Opgør med systemisk straffrihed i rumænske korruptionssager	21.12.2021
EU-Domstolen · Afvisning af Polens anmodning om ophævelse af midlertidige forholdsregler vedrørende retsreform – EU-rettens forrang over national forfatningsdomstols ultra vires-påstande	05.10.2021
Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20	15.06.2012

§ 9 Retsforbeholdet som afgrænsning af den overladte suverænitet og af forelæggelsesadgangen

De danske forbehold – navnlig protokol nr. 22 til Lissabontraktaten, der viderefører Edinburgh-afgørelsen – udgør en integreret del af afgrænsningen af den overladte suverænitet: Østre Landsret afviste i Lissabon-sagen flere af de påberåbte traktatændringer netop med henvisning til, at de var omfattet af forbeholdene og derfor slet ikke berørte Danmark.

Forbeholdets processuelle konsekvens blev afklaret af Højesteret i [AM2022.06.28H](#) (parallelsag [SS-102/2021-HJR](#)). Sagen angik, om obligatorisk konfiskation af en tredjemands leasede bil efter [færdselslovens § 133 a, stk. 2](#) kunne forelægges EU-Domstolen som stridende mod Charterets artikel 17.

Højesteret tiltrådte, at konfiskationen som udgangspunkt henhører under EU-rettens anvendelsesområde via rammeafgørelse 2005/212/RIA, men afviste forelæggelse:

Artikel 2 i protokol nr. 22 har til formål at opretholde det danske retsforbehold under Lissabontraktaten, og det må anses for forudsat, at danske domstole på områder omfattet af forbeholdet ikke kan forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen i videre omfang end under den tidligere traktat. Under denne traktat kunne danske domstole som anført ikke forelægge EU-Domstolen præjudicielle spørgsmål om rammeafgørelse 2005/212/RIA.

Afgørelsen illustrerer et vigtigt strukturelt punkt: forbeholdet virker ikke blot materielt (retsakten binder ikke Danmark), men også **institutionelt** – det afskærer den domstolsdialog, der ellers udgør EU-rettens gennemslagsmekanisme.

Anklagemyndighedens håndtering af forelæggelsesspørgsmål er reguleret i [Rigsadvokatmeddelelsen om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen](#), der pålægger anklagemyndigheden at vurdere, om EU-reglerne giver anledning til rimelig tvivl, og at inddrage Justitsministeriets EU-retskontor og Juridisk Specialudvalg. Meddelelsen henviser desuden til, at der efter U.2010.1389 H ikke kan ske realitetsbehandling af kæremål om forelæggelse, medmindre der er tale om en afgørelse, der **afviser** at forelægge.

Det skal bemærkes, at retlig interesse også her er en forudsætning: i [BS-43/2012-OLR](#) afviste Østre Landsret en påstand om præjudiciel forelæggelse, efter at sagsøgeren havde frafaldet de materielle skattekrav – uden en underliggende realitetstvist er der ingen retlig interesse i forelæggelsesspørgsmålet.

LOV	Færdselsloven § 133a, stk. 2	Grundloven § 20	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret afviser præjudiciel forelæggelse i sag om vanvidskørsel og konfiskation af leaset bil grundet Danmarks retsforbehold		28.06.2022
	Højesteret · Anmodning om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen i sag om beslaglæggelse af bil		28.06.2022
	Landsretten · Prøvelse af Landsskatterettens kendelse		24.01.2023
	Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20		15.06.2012

Søgsmålskompetence i abstrakte grundlovssøgsmål:

§ 10 Maastricht-kriterierne og deres grænser

Adgangen til overhovedet at få prøvet et § 20-spørgsmål ved domstolene beror på en særlig lempet standard for retlig interesse, udviklet i **Maastricht-sagen, UfR 1996.1300 H**. Kriteriet blev gentaget af Højesteret i afvisningskendelsen af 11. januar 2011 i Lissabon-sagen (U.2011.984 H), gengivet ordret i [BS-222/2011-OLR](#):

Parterne er således uenige om betydningen i forhold til grundlovens § 20 af de ændringer i EU-institutionernes kompetence- og afstemningsregler, der følger af Lissabon-traktaten. Denne uenighed angår lovgivningskompetencen inden for en række almene og væsentlige livsområder og dermed forhold, som er af indgribende betydning for den danske befolkning i almindelighed. På grund af twistens generelle og indgribende betydning har appellanterne en væsentlig interesse i at få deres påstand prøvet.

Kernen i kriteriet er altså, at **overgivelse af lovgivningskompetence** af indgribende betydning for befolkningen i almindelighed i sig selv kan begrunde retlig interesse – en klar undtagelse fra det almindelige krav om konkret og individuel berørthed. Kriteriet er dog snævert og gælder ikke generelt for udenrigspolitiske dispositioner.

Dette blev fastslået i [BS-24622/2025-HJR](#) af 18. marts 2026, hvor Mellemfolkeligt Samvirke, Oxfam Danmark, Amnesty International Danmark og Al-Haq søgte at få en række F-35-eksporttilladelser kendt ugyldige. Højesteret bemærkede udtrykkeligt, at parterne var enige om, at **Maastricht-kriterierne ikke fandt anvendelse**, da sagen ikke angik overgivelse af lovgivningskompetence. I stedet gjaldt den almindelige standard for foreningers søgsmålsret:

Organisationerne er ikke ved lov tillagt klageret, partsstatus eller søgsmålskompetence vedrørende myndighedernes udstedelse af eksporttilladelser efter våbenlovens § 6.

Højesteret tiltrådte, at foreninger, der ikke selv er konkret og individuelt berørte og ikke ved lov er tillagt klageret, partsstatus eller søgsmålskompetence, kun har retlig interesse, hvis **særlige omstændigheder** taler herfor – typisk hvis foreningen er tillagt en særstatus vedrørende de spørgsmål, der ønskes pådømt. Retten henviste herved til UfR 2019.437.

Den underliggende praksis fremgår af [BS-8151/2018-HJR](#) (DAMD-sagen), hvor Højesteret afviste Patientdataforeningens søgsmål:

Foreningen er ikke selv konkret og individuelt berørt af de spørgsmål, der ønskes pådømt i denne sag. Som anført af landsretten er Patientdataforeningen ikke ved lov tillagt klageret, partsstatus eller søgsmålskompetence eller på anden måde tillagt en særstatus [...]. Foreningen har heller ikke som en faglig organisation eller en brancheforening i øvrigt til opgave at handle på sine medlemmers vegne i tvister, der angår medlemmernes forhold.

Samlet tegner der sig et tosporet billede:

- **Fysiske personer** kan føre abstrakt søgsmål om en tiltrædelseslovs § 20-mæssighed, når tvisten angår lovgivningskompetence af generel og indgribende betydning.
- **Foreninger** kan derimod ikke – heller ikke i sager med stor almen interesse – medmindre de har en lov hjemlet særstatus. Argumenter om "reelt domstolstomrum" og civilsamfundets rolle blev udtrykkeligt afvist i F-35-sagen.

At kravet om retlig interesse i øvrigt håndhæves stringent fremgår også af [BS-40602/2022-HJR](#) om søgsmål direkte mod et administrativt tvistnævn.

LOV	Grundloven § 20	Våbenloven § 6	
PRAKSIS	Højesteret · Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport		18.03.2026
	Højesteret · Ugyldighed af vurderingsmænds kendelse om handlepligt efter mark- og vejfredsloven samt spørgsmål om søgsmålskompetence		15.08.2023
	Højesteret · Patientdataforeningens manglende søgsmålskompetence i sag om ulovlig helbredsdataindsamling (DAMD-sagen)		16.10.2018
	Højesteret · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven		20.02.2013
	Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20		15.06.2012

Beslægtede kontrolspor: delegationsforbud, immunitet og folkeretlige organisationer

§ 11

§ 20-prøvelsen står ikke alene. En række beslægtede forfatnings- og folkeretlige kontrolspor illustrerer, hvordan danske domstole i praksis afgrænser myndighedsudøvelse, der udspringer af eller er overladt til andre retssubjekter.

Delegationsforbuddet. Kravet om, at væsentlige indgreb skal have hjemmel i lov, prøves regelmæssigt. I [BS-44119/2024-GLR](#) tog Grønlands Landsret stilling til, om en afskrivningsbekendtgørelse var forenelig med grundlovens delegationsforbud i beskatningsspørgsmål. Prøvelsesstrukturen er beslægtet med § 20-bestemthedskravet: en bemyndigelse må ikke være så åben, at den reelt overfører lovgivningsmagt.

Immunitet for internationale organisationer. Når beføjelser er henlagt til en mellemfolkelig myndighed, opstår spørgsmålet om, hvorvidt dansk domstolsprøvelse er afskåret. I [13035/2026](#) af 27. august 2026 fastslog Højesteret, at OSCE Parliamentary Assembly ikke kunne påberåbe sig folkeretlig immunitet til at få afvist en tidligere medarbejders søgsmål, når organisationens interne klageorgan ikke traf bindende afgørelser og der ikke fandtes anden intern klageadgang – det ville krænke medarbejderens ret til en retfærdig rettergang efter EMRK artikel 6. Procesbevillingsnævnet havde forinden meddelt appelltilladelse i sagen, jf. [25/31949](#).

Afgørelsen er principielt beslægtet med § 20-praksis: begge handler om, hvor langt overladelse af myndighed til et mellemfolkeligt organ kan gå, før den danske retsorden – her via EMRK – sætter en grænse. Fællesnævneren er, at **retsbeskyttelsestomrum** ikke accepteres, når den mellemfolkelige myndigheds egen ordning ikke leverer effektiv prøvelse.

Adgangen til EU-domstolsdialogen. Procesbevillingsnævnet har i [23/49830](#) meddelt 3.-instansbevilling netop om samspillet mellem dansk udlændingeret og en mulig afledt opholdsret efter TEUF artikel 20 – den sag, der førte til Højesterets kendelse i [11/2024](#). Sagerne viser, at det praktiske gennemslag af den overladte suverænitet i dag typisk afgøres i konkrete forvaltnings- og straffesager frem for i abstrakte forfatningsspørgsmål – netop som Højesteret forudsatte i Lissabon-dommen.

LOV	Grundloven § 20	Grundloven § 43	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Immunitet for international organisation må vige for retten til domstolsprøvelse efter EMRK artikel 6		27.08.2026

Højesteret · Højesterets kendelse om afledt opholdsret for forældre på tålt ophold med danske børn	04.09.2024
Landsretten · Grønlands Landsrets stadfæstelse af beskatning ved ejendomssalg: Gyldigheden af afskrivningsbekendtgørelsen i forhold til grundlovens delegationsforbud	09.09.2025
Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: Appeltilladelse om international organisations immunitet i ansættelsesretlig erstatningssag og EMRK artikel 6	23.02.2026
Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om prøvelse af udvisning, tålt ophold og afledt opholdsret efter TEUF art. 20	13.02.2024

Sammenfatning: en høj tærskel for procedurekrav, et forbeholdt ultimativt kontrolrum

§ 12

Praksis efter [grundlovens § 20](#) tegner et konsistent billede, der kan sammenfattes i fire punkter.

For det første er tærsklen for at udløse den kvalificerede procedure høj. Kun reel overladelse af beføjelser til at udøve myndighed med direkte virkning her i landet – eller overladelse af selve traktatkompetencen efter [§ 19, stk. 1](#) – kræver § 20-behandling. Institutionelle omlægninger, kodifikation af gældende ret, bestemmelser uden direkte virkning og ændringer omfattet af de danske forbehold gør det ikke. Den historiske praksis siden 1972 bekræfter dette: § 20 er anvendt tre gange (1972, 1993, 1998), mens en lang række øvrige traktatændringer er gennemført ved almindelig lov.

For det andet er identitetskriteriet den ydre grænse. Højesteret formulerede i [BS-199/2012-HJR](#), at traktatændringer, der medfører så fundamentale forandringer, at myndigheden "reelt skifter identitet", må sidestilles med overladelse til en anden mellemfolkelig myndighed og derfor kræver ny § 20-procedure. Kriteriet har hidtil aldrig været opfyldt – heller ikke ved Lissabon-traktaten, der samlede EU og EF, styrkede Europa-Parlamentet, gjorde Charteret bindende og udvidede brugen af kvalificeret flertal betydeligt.

For det tredje har domstolene forbeholdt sig den endelige kompetence, men bruger den ikke. Ultra vires-forbeholdet fra Maastricht-dommen – at en EU-retsakt kan anses for uanvendelig i Danmark, hvis den med den fornødne sikkerhed ligger uden for tiltrædelseslovens suverænitetsafgivelse – er gentaget i Lissabon-dommen, men er aldrig anvendt. Prøvelsen er reserveret den "ekstraordinære situation" og kan ikke ske abstrakt: Højesteret henviste udtrykkeligt borgerne til at afvente konkrete retsakter, der aktuelt berører dem. Modsat afviser EU-Domstolen kategorisk national ultra vires-kontrol, jf. [C-204/21](#) og [C-357/19](#). Konflikten er reel, men latent.

For det fjerde er søgsmålsadgangen snæver og personafhængig. Maastricht-kriterierne åbner adgang for borgere til abstrakt prøvelse, når tvisten angår lovgivningskompetence af generel og indgribende betydning. Men de rækker ikke videre: i [BS-24622/2025-HJR](#) blev fire velrenommerede humanitære organisationer afvist, fordi de hverken var konkret berørte eller havde en lovhjemlet særstatus – og fordi sagen ikke angik overgivelse af lovgivningskompetence.

Den praktiske konsekvens er, at § 20 i dag primært fungerer som en **politisk-proceduremæssig** garanti, håndhævet af regeringen og Folketinget under vejledning fra Justitsministeriets og Udenrigsministeriets forfatningsretlige vurderinger, jf. [Traktatvejledningen](#) og [Vejledning om lov kvalitet](#). Domstolskontrollen er reel, men tilbageholdende – og aktiveres i praksis først, når en konkret retsakt rammer en konkret borger.

LOV

[Grundloven § 19, stk. 1](#)

[Grundloven § 20, stk. 1, 2](#)

[Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber \(Tiltrædelsesloven\) § 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport	18.03.2026
	Højesteret · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven	20.02.2013
	EU-Domstolen · EU-rettens forrang og dommeres uafhængighed: Opgør med systemisk straffrihed i rumænske korruptionssager	21.12.2021
	EU-Domstolen · Afvisning af Polens anmodning om ophævelse af midlertidige forholdsregler vedrørende retsreform – EU-rettens forrang over national forfatningsdomstols ultra vires-påstande	05.10.2021
	Landsretten · Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20	15.06.2012

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Grundloven § 19	stk. 1	Grundloven § 20	stk. 1, 2
Grundloven § 42		Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber (Tiltrædelsesloven) § 2	
Lov om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber (Tiltrædelsesloven) § 3			

MATERIALE Citerede afgørelser

27 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		10
27.08.2026	Højesteret: Immunitet for international organisation må vige for retten til domstolsprøvelse efter EMRK artikel 6	13035-2026
18.03.2026	Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport	10707-12714
10.09.2025	Luganokonventionens appelregler har forrang: Højesterets afgørelse om kærefrist ved fuldbyrdelse af islandske domme	19161-2025
04.09.2024	Højesterets kendelse om prøvelse af udvisning for statsløs på tålt ophold med EU-retlig afledt opholdsret	AM2024.09.04H
04.09.2024	Højesterets kendelse om afledt opholdsret for forældre på tålt ophold med danske børn	11-2024
15.08.2023	Ugyldighed af vurderingsmænds kendelse om handlepligt efter mark- og vejfredsloven samt spørgsmål om søgsmålskompetence	bs-40602-2022-hjr
28.06.2022	Anmodning om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen i sag om beslaglæggelse af bil	2420-2889
28.06.2022	Højesteret afviser præjudiciel forelæggelse i sag om vanvidskørsel og konfiskation af leaset bil grundet Danmarks retsforbehold	AM2022.06.28H
16.10.2018	Patientdataforeningens manglende søgsmålskompetence i sag om ulovlig helbredsdataindsamling (DAMD-sagen)	bs-8151-2018-hjr

20.02.2013	Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven	5036-6056
------------	--	-----------

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL	12
----------------------------------	----

16.07.2026	Lin II: EU-Domstolen fastholder pligt til at tilsidesætte rumænsk lex mitior-praksis i sager om alvorlig EU-svig	C-280/25
12.02.2026	EU-rettens forrang og nationale procedureregler: Forholdet mellem præjudicielle forelæggelser og national forfatningsprøvelse	C-56/25
19.06.2025	Forenelighed af nationale tillægsafgifter med EU's punktafgiftsregler og grænserne for direktivers horisontale virkning	C-645/23
12.02.2025	Retten til momsfradrag, bevisbyrde ved svig og EU-rettens forrang over for nationale retsinstrukser	C-262/24
12.09.2024	Momsfritagelse for hasardspil, afgiftsneutralitet og EU-rettens forrang i forhold til nationale forfatningsdomstoles afgørelser	C-73/23
24.06.2024	EU-Domstolens manglende kompetence til at fortolke artikel 6 i EMRK i sager uden tilknytning til EU-retten	C-64/24
11.04.2024	Direkte virkning af direktiver og forbrugeres ret til tilbagebetaling af ulovlige punktafgifter på elektricitet	C-316/22
23.02.2024	EU-Domstolens manglende kompetence til at efterprøve nationale domstolsafgørelser ved annullationssøgsmål	C-384/23
10.03.2022	Genindførelse af brugsrettigheder over landbrugsjord trods endelige nationale afgørelser ved strid med EU-retten	C-177/20
21.12.2021	EU-rettens forrang og dommeres uafhængighed: Opgør med systemisk straffrihed i rumænske korruptionssager	C-357/19
05.10.2021	Afvisning af Polens anmodning om ophævelse af midlertidige forholdsregler vedrørende retsreform – EU-rettens forrang over national forfatningsdomstols ultra vires-påstande	C-204/21
07.08.2018	Horisontal virkning af EU-direktiver og udelukkelsesklausele i bilforsikring	C-122/17

LANDSRETTEEN · ANKEINSTANS	3
----------------------------	---

09.09.2025	Grønlands Landsrets stadfæstelse af beskatning ved ejendomssalg: Gyldigheden af afskrivningsbekendtgørelsen i forhold til grundlovens delegationsforbud	10394-12232
24.01.2023	Prøvelse af Landsskatterettens kendelse	9335-10885
15.06.2012	Lissabon-traktatens gennemførelse i Danmark var ikke i strid med Grundlovens § 20	5035-6055

PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS	2
--	---

23.02.2026	Procesbevillingsnævnet: Appeltilladelse om international organisations immunitet i ansættelsesretlig erstatningssag og EMRK artikel 6	25/31949
13.02.2024	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om prøvelse af udvisning, tålt ophold og afledt opholdsret efter TEUF art. 20	23/49830